

ОБРАЗОВАНИЕТО КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРИОРИТЕТ

EDUCATION AS A NATIONAL PRIORITY

Иванка Шивачева

Ivanka Shivacheva

Етапът, на който сега се намира човечеството, в своята безпътица изисква, освен всичко друго, училището да стане една от централните институции на обществото...

Ив.Марев

Stage of humankind is now in its nosedive requires, among other things, the school to become one of the central institutions of society

...

Iv.Marev

Образованието е интегративно и многостранно понятие. Тълкуването му е разнопосочно, но всички автори акцентират неговата широта и сложност. Съвременното съдържание на категорията „образование“ се дефинира през 1649 г. от Френската академия като „грижа, полагана за обучението на децата, било то по отношение на физическите упражнения, било то по отношение на духовните упражнения“. (Радев, 2001, с.25)

Противоречиво е определяна връзката му с другите основни педагогически категории – обучение и възпитание. Налага се приемането му като процес и резултат. То е процес на предаване на социален опит; на развитие, възрастване и духовно усъвършенстване на личността; формиране на знания, умения, на интелектуалната и нравствената сфера, придобиване на опит, обща култура; интегриране на процесите възпитание и обучение и надстройка на техните резултати и т.н.

П.Петров и М.Атанасова разглеждат понятието „образование“ в три относително самостоятелни аспекта:

Education is an integrative and multi-faceted concept. Interpretation is mixed, but all authors emphasize its breadth and complexity. Contemporary of the category "Education" is defined in 1649 by the French Academy as "care for the education of children, whether in terms of physical exercise, be it in terms of spiritual exercises." (Radev, 2001, p.25)

Contradictory determined its relationship to other major educational categories - education and training. We need adoption as a process and outcome. It is the process of transferring the social experience, of development, rise and spiritual perfection of the individual, formation of knowledge, skills, intellectual and moral sphere, experience, general knowledge, integration of education and training processes and upgrade their performance and etc.

P.Petrov and M.Atanasova considered the term "education" in

- процес за личностно развитие – образованието характеризира „образоваността на човека“ като съвкупност от знания, умения и навици, личностни качества и т.н.

- процес на взаимодействие между обществото и личността – комплекс от системните целенасочени въздействия върху личността, чиито задачи и съдържание се обуславят от обективните обществени потребности.

- като социална институция – системата на образованието. (2003, с. 39)

Независимо от разнообразните позиции при тълкуване същността на образованието, винаги е подчертавано безспорното му **значение**. В самия съдържателен анализ на понятието „образование“ се очертават и аспектите на неговата значимост:

- От хуманитарна гл.т. то има изключително значение за цялостното личностно развитие – развитие на интелекта, характера, способностите, професионалната квалификация (компетентности, умения, майсторство и др.), креативност, обща култура, зрялост и т.н., а от тук и възможности за пълноценна личностна и професионална реализация и високо качество на живот. Като следствие, личността съхранява увереността, самочувствието, психичния си комфорт и удовлетвореност.

- От социална гл.т. образованието осигурява както възпроизводството на обществото (предаване на достиженията на обществото на следващите поколения), така и залага предпоставките за неговото (и на държавата) развитие и просперитет.

Инструмент за изпълнение на тези роли на образованието е **образователната система**. Системата на образование включва:

- система от нормативни документи, регламентиращи образователната дейност;
- органи за ръководство и контрол на образователната дейност;
- образователни институции.

Предпоставките за развитие на образователната система и нивото на

three relatively independent aspects:

- process for personal development - characterized Education "Education of Man" as a set of knowledge and skills, personal qualities, etc.

- process of interaction between society and the individual - a complex system of targeted effects on persons whose tasks and content are determined by objective social needs.

- as a social institution - the education system. (2003, p.39)

Regardless of the various positions in interpreting the nature of education has always emphasized the undeniable **importance**. At the meaningful analysis of the concept of "education" outlines aspects of its significance:

- From a humanitarian point of view it is crucial for the overall personal development - development of intelligence, personality, abilities, qualifications (competencies, skills, mastery, etc.), creativity, general knowledge, maturity, etc., and hence opportunities for full personal and professional development and quality of life. As a result, individuals store confidence, self-esteem, mental, comfort and satisfaction.

- From a social point of view Education provides the reproduction of society (transmission achievements of society to the next generation) and sets the prerequisites for its (and the state) development and prosperity.

Tool to perform these roles of education is the **education system**. Education system includes:

- a system of normative documents regulating education;
- bodies for management and control of education;
- educational institutions.

Prerequisite for the development of the educational system and the

образованост на нацията имат своите специфики:

- *Традиции и манталитет на обществото.* Историческите традиции на българския народ извеждат жаждата за знание и образованието като водещи ценности. Това определя отвореността и стремежът към знание и образование на децата и възрастните, уважението и респекта към образователните институции и дейци, жестовете на благотворителност и дарителство за образование както в миналото, така и днес. От друга страна, образователната система се характеризира и със значителна консервативност. Историческият анализ на образователното дело в България бележи повече или по-малко успешни опити за заимстване и адаптиране на модели от други държави. Динамиката на времето и обществото изисква актуализация и в образователната система. Тя обаче е твърде тромава - промените често налагат трудоемки структурни и функционални размествания, водят след себе си негативи за човешките ресурси или изискват наличие на глобална и гъвкава политика, която липсва. Обикновено промените се предприемат парциално, предприемат се мерки за реагиране на следствията, не се търсят причините. Като следствие днес нашата образователна система е разтърсвана от сериозни проблеми.

- *Държавен и политически приоритет.* По дефиниция възпроизводството и просперитета на обществото се базират на образованието. Този факт се разбира и извежда от всички педагози и образователни дейци. Декларира се от политиците – президенти, ръководители на правителства, министри, представители на политически партии, на национални и европейски институции (Жак Делор - още през 1996 и мн.др.), множество самостоятелни позиции на представители на академичната общност или заключения от научни форуми.

Тези ясно изразени декларации обаче у нас остават формални. Основната причина

level of education of the nation have their specifics :

- *Traditions and mentality of society.* Historical traditions of the Bulgarian people displayed a thirst for knowledge and education as key values. This defines openness and desire for knowledge and education of children and adults, and respect for the educational institutions and leaders, gestures of charity and philanthropy for education both in the past and today. On the other hand, the education system is also characterized by considerable conservatism. The historical analysis of education in Bulgaria has more or less successful attempts at replication and adaptation of models from other countries. Dynamic weather and society requires an update in the education system. It is too cumbersome - changes often require intensive structural and functional shifts, entail negative for human resources or require the existence of a global and flexible policy that is missing. Usually changes take partial, measures are taken to respond to the consequences, not looking reasons. As a consequence, today our education system is plagued by serious problems.

- *State and political priority.* By definition reproduction and prosperous society based on education. This fact is understood and displayed by all teachers and educators. It is declared by politicians - presidents, heads of government, ministers, representatives of political parties, national and European institutions (Jacques Delors - back in 1996 and many others), many independents representatives of academics or conclusions from scientific forums.

These pronounced declarations, however, in our country remain formal. The main reason can be found in the

може да се открие в разминаване между декларираните и приеманите приоритети от представителите на институциите на властта. В стремежа да отговорят на обществените потребности и очаквания те заявяват съответните ценности и намерения, дори програми. Разумното и ефективно функциониране на образователната система обаче изисква дълбоко познаване на социалните, педагогически и психологически процеси; глобална визия за актуалните цели и конкретните задачи; ангажираност и целесъобразност на действията; понякога смели реформаторски решения и не малко финансови ресурси. А не закръпване и замаскиране на проблемите с временни и неефективни решения. Изисква сформирани екипи от професионалисти, а не от конформисти и политически лоялни фигури, обслужващи други интереси.

• *Нормативно устройство* – закони и подзаконовни документи. Те са реализация на актуалната държавна политика и водещите за времето приоритети. По своята същност са сложна, обхватна и тромава материя. Актуализацията на законите в сферата на образованието винаги е в програмата на поредното правителство, за която не достига времето от мандата на Народното събрание. Този факт не е случаен. От една страна се демонстрира отзивчивост към очакванията и потребностите на обществото с огласяване на работата на екипите и общественото обсъждане. От друга страна е очевидна недостатъчната компетентност за изработване на цялостна визия, както и нежелание за промяна на статуквото поради очаквано засягане на определени интереси.

• *Финансиране*. Образователната система е голяма и сложна машина. Обхваща огромен брой образователни институции със съответните човешки и материални ресурси. За тяхното оптимално функциониране са необходими повече средства. Те могат да бъдат осигурени само ако е осъзнато значението на тази система.

gap between declared and priorities adopted by the representatives of the institutions of power. In an effort to meet public needs and expectations they state the relevant values and intentions, even programs. Sensibly and effectively functioning of the education system, however, requires a deep knowledge of the social, educational and psychological processes; global vision of the current objectives and specific tasks; commitment and appropriate action, sometimes bold reform decisions and not little financial resources. Not patching and concealing problems with temporary and ineffective solutions. Requires the formation of a team of professionals rather than conformists and political figures loyal serving other interests.

• *Normative device* - laws and documents. They are the realization of the current government policy and leading priorities for the time. By its nature they are complicated, comprehensive and cumbersome matter. The update the laws on education always is in the program of consecutive government, for which does not reach the time of the mandate of the National Assembly. This fact is not accidental. On the one hand is demonstrated responsiveness to the expectations and needs of society with the publication of the work of teams and public discussion. On the other hand is clearly insufficient competence to develop a fully vision and unwillingness to change the status quo on account of the expected affects of certain interests.

• *Financing*. The education system is a large and complex machine. Covers a huge number of educational institutions with the corresponding human and material resources. For their optimal functioning more funds

Но ако отношението е по-скоро формално, с лекота се изтъкват доводи, възпрепятстващи увеличаването на средствата – световна криза, национален дълг и т.н.

Проблемите пред образователната система в България са много и изключително сериозни. Те отразяват продължителното системно некомпетентно, а може би и тенденциозно пренебрегване на тази сфера от социалния живот.

• *Училища гиганти*. Тази организация на образователните институции сме приели и въвели по примера на братски големи държави. Може би те са имали своите позитиви в миналото, когато са реализирани процесите на масово ограмотяване и утвърждаване на задължителното обхващане на децата в училище; при друго обществено устройство с друг ред и отношения, права, свободи, задължения и ограничения; при много по-многобройно население и висока раждаемост. Днес подобни училища са неефективни. Тяхно предимство е по-голяма икономичност и опростяване на мрежата от образователни институции, а оттук и по-лесно управление на системата. Тези предимства обаче не кореспондират със същността и основната цел и мисия на образованието – формиране на личността на децата (учениците). Тази цел стои някак встрани от образователната политика. В големите училища с много голям брой ученици детето изгубва своята индивидуалност, слива се с масата, не го запомнят, не го забелязват, учениците са анонимни – част от многото. Този факт има своите сериозни негативи – децата са подложени на много повече рискове (особено днес), негативни контакти, контролът е недостатъчен и неефективен, формира се усещане за безнаказаност, увеличаване на агресията сред учениците, затвърдяване на черти на характера. Подобни примери са чести в ежедневието на училищата. В същото време се закриват училища в по-малките населени места заради недостатъчно ученици. А именно в

are needed. They can be provided only if it is aware of the importance of this system. But if the relationship is more formal, with ease are emphasized arguments in preventing the increase in funds - global crisis, national debt, etc.

Problems facing the education system in Bulgaria are numerous and extremely serious. They reflect prolonged systemic incompetence, and perhaps deliberately neglecting this area of social life.

• *Schools giants*. This organization of educational institutions has adopted and implemented the example of big brotherly countries. Maybe they had their positives in the past when they realized the process of mass literacy and confirmation of mandatory coverage of children in school; in another social constitution with another order and relations, rights, freedoms, responsibilities and limitations; in much more numerous population and high birth rates. Today these schools are ineffective. Their advantage is greater economy and simplification of the network of educational institutions and hence easier system management. These advantages, however, don't correspond with the nature and primary purpose and mission of education - shaping the character of children (students). This goal stands somewhat apart from education policy. In large schools with a large number of pupils the child loses its individuality, is merged with the mass, do not remember it, fail to notice it, pupils are anonymous - part of the many. This fact has its serious negatives - the children are exposed to more risks (especially today), negative contacts, the control is insufficient and inefficient, is formed of a sense of impunity, increasing aggression among students,

една такава общност, където всички жители се познават, контактите учител-родители са ежедневни, отношенията са не само делови, но и междуличностни (съседи, роднини, приятели), се изгражда изключително благоприятна възпитателна среда – отношения на съпричастност, неформална заинтересованост и грижа, сътрудничество и доверие и т.н.

• *Голям брой ученици в класовете.* Броят на ученици в класа е определен в рамките на 18-26 ученика. Има практика обаче в определени случаи максималният брой да бъде превишен. Фиксирането на тези граници има своите отново икономически обосновки. В същото време, психологическите и физиологични характеристики извеждат като оптимален брой за работа в ученическа общност група от 10-12 деца. Така формираната група създава условия за социализиране на детето, за изграждане на умения за общуване, работа в екип, самоутвърждаване и т.н. Този брой ученици позволява на учителя да работи ефективно и пълноценно с тях – да отдели внимание и време на всяко дете, да реализира индивидуален подход. Така се реализира обучението в частните училища и при практическата подготовка. Подобна организация би осигурила възможност за по-добра мотивировка, организация и ръководство на учебната дейност на учениците от учителя; по-непосредствена и интензивна възпитателна дейност, и като следствие – по-високи образователни резултати.

• *Зависимост на учители и училища от учениците.* При ниската раждаемост, намаляване и застаряване на населението от една страна, и наличната по-широка мрежа от училища, от друга, поражда недостиг на ученици. Този факт би могъл да стимулира здравословна конкуренция между училищата, но на практика се получава обратен ефект. Свидетели сме на „война“ за ученици между училищата. Техните офери и реклами се състезават по атрактивност, условия, екстри и т.н. Но реалността е

reinforcement of character traits. Similar examples are common in the daily life of schools. At the same time, schools are closed in the smaller settlements because of insufficient pupils. Namely, in such a community where all people are known, the contacts teacher-parents are daily, the relationships are not only business but also interpersonal (neighbors, relatives, friends), is built extremely favorable educational environment - a relationship of empathy informal interest and care, cooperation and trust, etc.

• *A large number of pupils in classes.* The number of pupils in the class defined within 18-26 students. There is practice, however in some cases the maximum number to be exceeded. Fixing these limits again has its economic justifications. At the same time, the psychological and physiological characteristics displayed as the optimal number for work in school community group of 10-12 children. Thus formed group creates conditions for socialization of the child, building communication skills, teamwork, self improvement, etc. This number of pupils allows the teacher to work effectively and fully with them - to devote time and attention to each child, to realize individual approach. So realize education in the private schools and the practical training. Such an organization would provide an opportunity to better motivation, organization and management of academic activities of the pupils by the teacher, more immediate and intense educational activity and as a consequence - higher educational outcomes.

• *Dependence of teachers and schools of students.* At low natality, declining and aging population on the one hand, and available a wide

еднаква във всички училища и обикновено няма нищо общо с рекламата. Самите ученици знаят и съзнават формалната си ценност за училището и изключително умело използват този факт. Като следствие, голяма част от тях разчитат на невъзможността да бъдат наказани:

-Позволяват си формално отношение към учебния процес – не участват в него, не полагат усилия да се подготвят. Не се опасяват от слаб успех, тъй като това би довело до разпадане на паралелка, а от тук проблеми за преподавателите поради евентуални съкращения, както и намаляване на бюджета на училището. Резултатите са крайно тревожни – девалвация и необективност на оценките, ниска успеваемост, ниско ниво на образованост. Тази тенденция е потвърдена и от наскоро оповестените резултати от участието на България в програмата за международно оценяване на учениците PISA™ 2012.

- По този начин степента на овладяване на учебното съдържание вече не е обективен критерий за успеха на учениците. Отпада и един от стимулите за учене. Естествено оценките не би трябвало да бъдат водещ стимул, но освен този демотивиращ факт, учениците са свидетели и на негативните тенденции в обществото като корупция, безнаказаност и др., които не стимулират усилията им за учене.

-Позволяват си да не посещават училище. Действително има допустим брой отсъствия, но и това остава формален показател, тъй като учителите не могат да си позволят да ги нанесат поради посочените вече причини. Като резултат – изключително често се озоваваме в пусти училищни сгради. Този факт е известен. Но каквито и проверки да се предприемат, практиката на „мъртвите души“ в училище не може да се преодолее при настоящата организация на обучението.

-Позволяват си да не спазват дисциплината в училище. Причините са вече посочените – учителите и ръководствата на училищата нямат нужният авторитет и

network of schools, on the other, is created a shortage of pupils. This fact could stimulate healthy competition between the schools, but in practice it gets counterproductive. We are witnessing a "war" between the schools for pupils. Their offers and ads compete by attractiveness, conditions, facilities, etc. But the reality is the same in all schools and usually has nothing to do with advertising. The students know and are aware of their formal value to the school and very cleverly used this fact. As a consequence, most of them rely on the inability to be punished:

- They are allow formal attitude to the learning process - not participate in it, do not make efforts to prepare. No fear of poor performance, as this would lead to disintegration of the class, and hence problems for teachers due to possible layoffs and budget cuts the school. The results are extremely disturbing - devaluation and bias in estimates lower success rate, low level of education. This trend is confirmed by the recently announced results of Bulgaria's participation in the Programme for International Student Assessment PISA™ 2012.

- Thus the degree of mastery of curriculum content is no longer an objective criterion for the success of students. Drop out and one of the incentives for learning. Of course the evaluations should be leading incentive, but besides this demotivating fact, pupils are witness the negative trends in society such as corruption, impunity and others, which discourage their efforts to learn.

- They are allow to not attend school. There are indeed permissible number of absences, but it remains a formal indicator because teachers can not afford to inflict them the for

механизми. Често ученици си позволяват арогантно, агресивно и недопустимо поведение, което пречи на всички останали и прави образователния процес невъзможен.

• *Недостатъчна или липсваща координираност, гъвкавост и мобилност между образователните институции* в зависимост от динамиката на броя ученици, избора им на училище или учебни предмети и др. с цел и възможност за запазване на педагогическите ресурси чрез:

- Осигуряване на заетост по специалността и недопускане на съкращения на учители;

- Своевременна гъвкавост на специалностите и профилите от номенклатурата на училищата и недопускане на закриване на училища;

- Осигуряване на тясна координираност и сътрудничество между училища от различни образователни нива и степени по отношение на преподаватели, информация и форми на обучение.

• *Претоварено учебно съдържание с акцент експлоатиране на паметта.* Акцентирането на паметта предполага условия и възможности за ограничаване на мисленето (мисловни операции, форми на мислене, качества на мисленето), затормозява и претоварва учениците, не съдейства за формиране на умения за боравене със знанията и приложението им на практика. Но вековната инерция е трудно преодолима. Новите цели – развитие на мисленето, самостоятелността, оригиналността, овладяване на способности за действие изисква коренно различна организация както на учебното съдържание, така и на методиката. Свързани са с преодоляване на консерватизма в цялата система и значителни усилия за установяване на нов подход.

• *Недостатъчна и остаряла материална база за професионалното образование и обучение.* Развитието на науката, техниката и технологиите води до изключително бързо морално остаряване на

reasons outlined above. As a result - very often we find ourselves in empty school buildings. This fact is known. But any checks to be undertaken, the practice of "dead souls" in school can not be overcome in the current organization of the training.

- They are allowed to not observe the discipline in school. The reasons are already mentioned - the teachers and the management of schools have no proper authority and mechanisms. Often the pupils can afford arrogant, aggressive and inappropriate behavior that interferes with others and makes the educational process impossible.

• *Insufficient or lack of coordination, flexibility and mobility between educational institutions* based on the dynamics of the number of pupils choosing their school or school subjects and others in order to preserve the possibility of educational resources by:

- Employ in the specialty and prevent layoffs of teachers;

- Timely flexibility of specialties and profiles of the nomenclature of schools and non-admission school closures;

- Ensure close coordination and cooperation between schools of different educational levels and degrees in terms of teachers, information and forms of learning.

• *Transhipped educational content focusing operation of the memory.* Emphasis on memory presupposes conditions and possibilities for limiting thinking (mental operations, forms of thought, quality of thinking), and harasses the overburdened pupils, does not promote skills for handling of knowledge and their application in practice. But the age-old inertia is difficult to overcome. New objectives - development thinking, independence, originality, mastery of methods of

материалната база на училищата, включително и висшите. Така те предлагат на учениците база, която не кореспондира с настоящите реалности и отдавна е излязла от употреба. А същността на образованието е да подготви новото поколение за бъдеща реализация, след време, след завършване на образованието си. Получава се остро противоречие между училищната действителност и мисията на образованието. На практика държавата инвестира и професионалните училища подготвят специалисти, които са ненужни и негодни, и след завършване на обучението си се нуждаят от друга или допълнителна квалификация. По този въпрос критиките на бизнеса и обществеността имат основание. Но логично, не е възможно професионалните училища да бъдат постоянно оборудвани с последните технически и технологични решения. Това са огромни и ненужни инвестиции. Решението е в ангажиране на потребителите на пазара на труда с процеса на подготовката на кадри.

• *Незаинтересованост и неангажираност на потребителите на кадри към професионалната подготовка* на учениците и студентите. Въпреки, че според Закона за професионалното образование и обучение и Закона за висше образование потребителите на кадри имат правото и задължението да участват в изработването на учебната документация, провеждане на държавните изпити и др., на практика тези разпоредби не се спазват. Представителите на бизнеса обикновено не се отзовават на поканите на обучаващите институции, за което имат твърде сериозни аргументи – конкуренция, делови срещи, проблеми, липса на време и др. Не само че не съдействат, дори проявяват незаинтересованост към професиите и специалностите, по които се провежда обучение в региона им. В резултат очаквано се констатираат проблеми и несъответствие при планиране на приема и реализирането на професионалната подготовка и потребностите на бизнеса. (СУБ, 2007)

action requires a radically different organization the educational content and methodology. Associated with overcoming conservatism throughout the system and significant efforts to establish a new approach.

• *Inadequate and outdated facilities for vocational education and training.* Development of science, engineering and technology leads to extremely rapid obsolescence of equipment of schools, including universities. They offer students a basis that does not correspond to current realities and has long been obsolete. And the essence of education is to prepare the next generation for future realization after time after graduation. A sharp contrast between the reality and the school's mission of education. In practice, the state invested and the vocational schools train specialists, who are unnecessary and useless, and after completion of training are required other or additional qualifications. On this issue, the criticism of the business and the public have reason. But logically, it is impossible vocational schools be permanently equipped with the latest technical and technological solutions. This are huge and unnecessary investments. The solution lies in engaging consumers in the labor market in the process of training of personnel.

• *Lack of interest and disengagement of users of footage to professional training* of pupils and students. Although, according to the Law on Vocational Education and Training and Law on Higher Education the consumers of staff have the right and duty to participate in the development of the curriculum, the State examinations, etc., in practice, these provisions are not complied with. The business usually do not

Несправедливо за липсата на контакт се обвиняват образователните институции, които предприемат различни стъпки в тази посока, но не срещат отзивчивост. За сметка на това потребителите на кадри имат изключително критична и негативна оценка към квалификацията на завършилите професионалните гимназии. Аналогични проблеми съществуват и във връзка с действащата схема „Ученически и студентски практики“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Трудно се намират работодатели, които да се ангажират и осигурят работни места за практика. Позицията на представителите на бизнеса е крайно консуматорска и некоректна. Те потребяват продукт, за който не са заплатили нищо, не са вложили никакви ресурси, дори не са заявили потребностите си като специалности и качество на подготовка. За този продукт заплаща държавата, а следователно цялото общество, но от него се възползват само конкретните работодатели. Противоречието и проблемът са очевидни. От една страна те са обусловени от липса на нормативно уредени стимули и ангажименти за потребителите на кадри към професионалната подготовка на учениците и студентите. Тази нормативно обезпеченост е наложителна, за да се мотивира и включи бизнеса в производството на собствените си кадри, както и за да се създадат условия за координиране, гъвкавост и мобилност между образователните институции и бизнеса.

• *Недостатъчно ефективно използване на средствата по Европейските програми.* Част от средствата по Европейските програми се отпускат по формални, неработещи и неефективни проектни предложения с изключително фиктивни и кратковременни резултати. Целесъобразно е тези средства да се използват за реализиране на трайни ефективни дейности в образователната система.

• *Недостатъчно финансови ресурси за образование.* Образователната система е изключително широка и многосъставна

respond to the calls of the training institutions, for what have a very strong case - competition, business meetings, problems, lack of time, etc. Not only did not help, even show indifference to the professions and specialties in which training is conducted in their region. As a result, are revealed problems and inconsistency in planning the adoption and the realization of professional training and business needs. (USB, 2007) Unfair for lack of contact are accused the educational institutions undertaking various steps in this direction, but do not face responsiveness. However, users of staff have extremely critical and negative evaluation for qualification of graduates of vocational high schools. Similar problems exist in relation to the current scheme "Pupils and students practice" OP "Human Resources Development ". Hard to find employers who engage and provide jobs for practice. The position of the business is highly consumerist and dishonest. They consume a product for which have not paid anything, have not invested any resources, even if they have not stated their needs as specialties and quality of training. For this product pays the state and therefore the whole society, but of it is benefited only specific employers. The controversy and the problem is obvious. On the one hand, they are conditioned by the lack of legally settled incentives and commitments to consumers of staff to the professional training of students. This statutory provision is necessary to motivate and involve the business of making their own staff as well as to pave the way for coordination, flexibility and mobility between educational institutions and business.

• *Insufficient efficient use of*

структура. Необходимите ѝ средствата обикновено са много и не достигат. Но както бе посочено, не всичко се определя от финансите. Важно е да има разработена цялостна и правилна визия за целите и необходимия продукт, за пътищата за реализирането им, за отчитане на реалните жизнено важни потребности на системата. Правилна стъпка в тази посока е преодоляването на абсолютизираната до сега практика за финансиране на училищата на база брой ученик-студент, като се отчитат и основните административни разходи на институциите. В проектобюджета за образование на настоящото управление са предвиждано увеличение на средствата за определени ключови аспекти. Основополагащо е не само размерът на бюджета за образование, а обосновката за разходване на средствата – да се работи за отстраняване на проблемите, а не на следствията.

• *Небалансирана система на висшите училища.* Дълги години в публичното пространство се коментира темата за големия брой висши училища. Още през 2001 г. е отчетено, че „преходът от елитарно към масово висше образование вече е факт” в световен мащаб. (Д.Димитров, Б.Тошев, 2001, с. 2) През 2006 г. Съюзът на учените в България в своя Меморандум по проблемите на науката и висшето образование, свързани с европейската интеграция при анализа на този въпрос отчита значителното изоставане на страната ни по относителния дял на хората (предимно млади) с високо образователно ниво. Все още по тези показатели изоставаме от страните в Европейския съюз. Удовлетворяващо е извеждането на този проблем сред приоритетите в Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014-2020 г.

Проблемите пред образователната система рефлектират върху цялостното **функциониране и развитие на държавата**. Образованието и държавата са взаимно свързани и зависими. Каквото е

European funds. Part of European funds are allocated for formal and ineffective proposals with extremely short and fictitious results. It is appropriate that these funds be used to carry out sustained efficiency activities in the educational system.

• *Insufficient financial resources for education.* The educational system is extremely broad and multi-constituent structure. Its required resources are usually many do not reach. But as mentioned, not everything is determined by the finance. It is important to have developed a complete and correct vision of the purpose and the necessary product, for ways to implement them for the real urgent needs of the system. Right step in this direction is to overcome the absolute to practice now to fund schools based on the number of pupil-student, taking into account the main administrative expenditure of the institutions. The proposed budget for the education of current management are projected to increase the funds for certain key aspects. The foundations are not only the size of the budget for education, and the rationale for spending - to work to correct the problems, not the consequences.

• *Unbalanced system of higher education.* Many years in public comment on the subject of the large number of universities. Back in 2001, it was reported that "the transition from elite to mass higher education is already happening" in the world. (D.Dimitrov, B.Toshev, 2001, p.2) Back in 2006, the Union of Scientists in Bulgaria in its memorandum on the problems of science and higher education relating to European integration in the analysis of this subject into account the significant retardation in our country with proportion of people (mostly young)

образованието, такава е и държавата - икономическо, нравствено, културно, интелектуално..., и обратно. Ето защо образованието е от такава изключителна значимост и неразбирането на този приоритет се отразява крайно негативно върху цялото общество и държава. Днес поради това, че на образованието не се отделя необходимото внимание и не се реализира като действителен приоритет, България е разкъсвана от множество проблеми, преживява паралелни кризи във всички социални сфери:

- Неработеща икономика;
- „Изтичане на мозъци“;
- Недостиг на необходимите квалифицирани специалисти;
- Произвеждане на дипломирани граждани без професионални компетентности и умения;
- Ниска ефективност на труда;
- Широка посредственост и ниска култура на гражданите, което генерира допълнителни проблеми – нисък здравен статус и висока заболяемост, вкл. хронична и социално значими болести, екологични проблеми и пр.
- Несамостоятелност, внушаемост, манипулативност, ниска критичност, егоизъм, зависимост, корупция, сервилност и раболепие, първични и елементарни ценности, липса на нравствени и граждански ценности и позиции;
- Неумение да се ориентира в пътищата за просперитет на обществото;
- Безработица и бедност поради функционална неграмотност и липса на професионална квалификация и неработеща икономика;
- Ниска педагогическа култура на родителите и възпроизвеждане на посредствеността и много други.

В **заключение** може да се припомни, че гражданското общество изисква държавата да съществува, за да се грижи за своите граждани, а не гражданите да съществуват заради държавата. Необходимо е да се работи за по-бързо и ефективно развитие на

with high educational level. Yet on these items Bulgaria is behind the countries in the European Union. Satisfying is putting this subject a priority in the Strategy for Development of Higher Education in the Republic of Bulgaria for the period 2014-2020.

Problems facing the education system affect the overall **functioning and development of the country**. Education and the state are interrelated and interdependent. What is education, so is the state - economic, moral, cultural, intellectual ... and vice versa. That is why education is such an outstanding importance and lack of understanding of this priority is reflected very negatively on the whole society and country. Today, because of education does not give due attention and do not realize acting priority, Bulgaria is torn by many problems, experience parallel crises in all social spheres:

- Broken economy;
- "Brain drain";
- Lack of adequate qualified staff;
- Producing graduates citizens without professional competencies and skills;
- Low labor efficiency;
- Wide mediocrity and low culture of citizens, which generates additional problems - lower health status and higher morbidity, incl. chronic and socially significant diseases, environmental issues, etc.
- Non independence, suggestibility, low criticality, egoism, addiction, corruption, servility and obsequiousness, primary and elementary values, lack of moral and civic values and attitudes;
- Inability to orientate the roads in the prosperity of society;
- Unemployment and poverty due to functional illiteracy and lack of

България към гражданско общество. Едно от основните решения е в действителното приоритетно и професионално развитие на образователната система.

ЛИТЕРАТУРА

1. Делор, Ж. (1996) Образованието – скритото съкровище. /Доклад на Международната комисия за образование за XXI век пред ЮНЕСКО/.

2. Димитров, Д., Б.Тошев (2001) Преди да е станало късно. Реформата във висшето образование. Стратегии на научната и образователната политика, 2, 2-8.

3. Закон за професионалното образование и обучение.

http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/law/zkn_prof_obucenieEU.pdf

4. Заседание на съвета по наука и образование на тема - България 2020: националните приоритети в образованието и науката

<http://president.bg/cat124/Bulgaria-2020-nacionalni-prioriteti-v-obrazovaniето-i-naukata/>

5. Марев, Ив. (1999) Образованието и човешкото развитие в епохата на глобализацията. Педагогика, 7, 9-46.

6. Меморандум по проблемите на науката и висшето образование, свързани с европейската интеграция (2006) С., Съюзът на учените в България.

7. Меморандум по проблемите на науката и висшето образование в България като член на Европейския съюз (2007) С., Съюзът на учените в България.

8. Петров, П., М.Атанасова. (2003) Образованието и обучението на възрастните. С., Изд. „ВЕДА СЛОВЕНА-ЖГ”.

9. Предизвикателства пред училищното образование. Резултати от участието на България в PISA™ 2012.

http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/news-home/2013/13-12-03_PISA2012.pdf

10. Радев, Пл. (2001) Педагогика. Пловдив, ИК „ХЕРМЕС”.

11. Проект на Стратегия за развитие на

professional qualification and broken economy;

- Low educational culture of parents and reproduction of mediocrity and many others.

In **conclusion** it can be noted that civil society requires that the State exists to take care of its citizens, not citizens exist for the state. It is necessary to work for a fast and effective development of Bulgaria's civil society. One of the main decisions is in the proactive, priority and professional development of the education system.

REFERENCES

1. Delors, J. (1996) Education - a hidden treasure. /Report of the International Commission on Education for the twenty-first century to the UNESCO/.

2. Dimitrov, D., B.Toshev (2001) Before it is too late. Reform in higher education. Strategies of scientific and educational policy, 2, 2-8.

3. Law on Vocational Education and Training.

4. Meeting of the Board of Science and Education topic - 2020 Bulgaria: National Priorities in Education and Science

<http://president.bg/cat124/Bulgaria-2020-nacionalni-prioriteti-v-obrazovaniето-i-naukata/>

5. Marev, I. (1999) Education and human development in an era of globalization. Education, 7, 9-46.

6. Memorandum on the issues of science and higher education relating to European integration (2006) Sofia, Union of Scientists in Bulgaria.

7. Memorandum on the issues of science and higher education in Bulgaria as member of European integration (2007) Sofia, Union of Scientists in Bulgaria.

8. Petrov, P., M.Atanasova. (2003) Education and training of adults. Sofia,

висшето образование в Република България за периода 2014-2020 г.

http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/documentsproject/2013/BG_Higher_Edu_Strategy_2014_2020_GRAFIKI.pdf

Publishing house "VEDA SLOVENIA"

9. Challenges to school. Results from the participation of Bulgaria in 2012 PISA™.

http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/news-home/2013/13-12-03_PISA2012.pdf

10. Radev, Pl. (2001) Pedagogy. Plovdiv, IK "Hermes".

11. Draft Strategy for Development of Higher Education in the Republic of Bulgaria for the period 2014-2020

http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/documentsproject/2013/BG_Higher_Edu_Strategy_2014_2020_GRAFIKI.pdf

НОВАТА ФОЛКЛОРНА ПЕСЕН GENERALEÑA, ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОБНОВЯВАНЕ В ИДЕНТИЧНА МУЗИКА GENERALEÑA

Хайме Пинед

Docente at Ministerio de Educación Pública de la República de Costa Rica

Артистичните и културните прояви на хората произтичат от всички елементи, които образуват колективната им памет, и постоянно се подновяват в течение на времето като проекция на нейните исторически корени.

Преди концепцията за фолклор се свеждаше просто до етноложки елементи, като анонимността се

LA NUEVA CANCIÓN FOLKLORICA GENERALEÑA, UNA PROPUESTA DE RENOVACIÓN EN LA IDENTIDAD MUSICAL GENERALEÑA

Jaime Pineda

Docente at Ministerio de Educación Pública de la República de Costa Rica

Las manifestaciones artísticas y culturales de los pueblos, emanan de todos aquellos elementos que configuran su memoria colectiva, y se renuevan constantemente a través del correr de los tiempos como una proyección de sus raíces históricas.

Anteriormente se ligaba el concepto de

